

Cỏ Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng Thứ Sáu, ngày 12/12/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

BÀI 278

KHÔNG THƯỢNG KHÔNG HẠ, THẬT LÀ KHÓ ĐỘ

Trong nhà Phật thường nói, bậc thượng căn thượng trí vừa nghe qua liền khai ngộ, điển hình như Ngài Lục Tổ Huệ Năng. Thời còn trẻ, Ngài là một tiểu phu đồn củi. Trong một lần đi giao củi cho khách, khi nghe thấy chủ nhà tụng “**Kinh Kim Cang**” đến câu: “**Ung vô sở trụ nhi sanh kỳ tâm**”, Ngài liền khai ngộ. Ngài chính là bậc thượng căn thượng trí.

Chúng ta từng nghe Hòa Thượng nhiều lần nhắc đến những bậc hạ căn hạ trí như ông thợ vá nôi hay Thầy Hương Đăng, tuy họ không biết chữ, không có trình độ văn hóa nhưng chịu nghe lời, thật là. Ngày trước, lão Hòa thượng Đế Nhân bảo ông thợ vá nôi về chùa tập trung niệm Phật. Ông liền y giáo phụng hành, thật thà nghe lời mà niệm, cũng không hỏi niệm Phật như thế nào, tại sao phải niệm Phật, hay niệm bao lâu thì vãng sanh. Kết quả là chỉ trong ba năm, ông thợ vá nôi đã vãng sanh, thậm chí biết trước ngày giờ và đứng mà vãng sanh. Việc này không phải truyền thuyết mà được sử sách ghi lại rất rõ ràng. Ngay trong thời đại của chúng ta cũng có tấm gương của Hòa thượng Hải Hiền. Ngài không biết chữ, chưa từng giảng Kinh thuyết pháp, chưa từng tổ chức pháp hội. Ngài chỉ là một lão nông cần cù, chân thật niệm Phật mà vãng sanh.

Có người nói với tôi rằng: “*Tôi bây giờ chẳng muốn làm gì hết. Hàng ngày tôi chỉ làm cỏ và niệm Phật. Đến lúc già yếu, không còn sức nhổ cỏ nữa thì cầm cây cỏ mà vãng sanh*”. Nếu được như vậy thì tốt! Chúng ta hãy xét lại xem căn tánh của mình là bậc thượng căn hay là bậc hạ ngu? Hòa thượng Tịnh Không nhắc lại lời của lão sư Lý Bình Nam: “**Tôi rất muốn học làm người ngu nhưng học mãi vẫn không giống. Vì người ngu thì không có vọng tưởng, không có phân biệt và không có chấp trước**”.

Người không phải thượng căn, cũng không phải hạ ngu, cứ lừng lờ ở giữa thường mang đầy rẫy những vọng tưởng, phân biệt và chấp trước. Hòa Thượng

từng nói: ***“Thích Ca Mâu Ni Phật suốt 49 năm giảng Kinh nói pháp là giảng cho ai? Chính là giảng cho hạng người không cao không thấp”***. Hạng người thượng căn như Lục Tổ Huệ Năng vừa nghe đã khai ngộ, còn hạng hạ ngu thì bảo sao nghe vậy, họ không cần phải giảng giải nhiều. Chúng ta không phải bậc thượng căn cũng không phải người căn tánh hạ ngu; chúng ta nghe lời nhưng không thật làm, việc này chướng ngại nghiêm trọng quá trình tu học của mỗi chúng ta.

Trong một đoàn thể tu hành, chúng ta cần phải tâm đầu ý hợp, một lòng một dạ, nghe lời và làm theo; nhất định sẽ có thành tựu. Thành tựu ấy không phải việc gì lớn lao, mà chính là khi chúng ta làm được việc lợi ích cho chúng sanh, đồng thời chính bản thân chúng ta cũng chân thật có được lợi ích. Trước đây tôi không để ý, nhưng gần đây tôi nhận thấy mọi việc càng trở nên hanh thông, tốt đẹp. Đó là vì chúng ta (những người học Phật, học chuẩn mực của Thánh Hiền) chân thật một lòng một dạ, thật học thật làm, không làm qua loa, hình thức. Đội ngũ 9 anh em cơ sở vật chất của chúng ta đang làm việc tại Hòa Phú (Đà Nẵng) là một điển hình tiêu biểu. Nhờ đồng lòng trường chay, giữ giới, niệm Phật và nghiêm túc học tập chuẩn mực Thánh Hiền, anh em luôn cẩn trọng trong lời nói, việc làm và biết kính trên nhường dưới. Chính quá trình tu dưỡng này đã chuyển hóa họ từ những người bình thường trở thành người tài.

Gần đây mọi người thấy anh em cơ sở vật chất bắt đầu làm video ngắn quay cảnh tôi viết chữ thư pháp buổi sáng giống như người chuyên nghiệp, nhưng thực ra anh em mới bắt đầu học làm. Các anh em biết nghe lời và làm theo lời dạy bảo nên đã có thể nhanh chóng làm ra những video chuyên nghiệp như vậy! Nguyên nhân chúng ta thất bại trong tu hành và làm việc là do bản thân không nghiêm túc, không chân thật học tập tu hành. Nếu chúng ta ở trong một đoàn thể mà không chân thật, nghiêm túc tu hành thì chúng ta đang phá hoại đoàn thể đó. Mọi người để ý sẽ thấy, anh em đội cơ sở vật chất làm việc ở Sơn Tây hàng tuần đều về Hà Nội ít nhất một buổi để tham gia lớp học ***“Con đường đạt đến nhân sinh hạnh phúc”***. Ở Hòa Phú (Đà Nẵng) cũng như vậy, chiều thứ Tư dù công việc bận bịu anh em cũng tranh thủ làm nhanh, nghỉ sớm, tắm rửa ăn uống sớm để kịp tham gia lớp học đúng giờ.

Chúng ta cần phải thấu rõ, người đang học tập, tu sửa thì phải lấy việc học tập, tu sửa là việc chính. Nếu chúng ta xem công việc là việc chính thì đó là sai lầm. Trước đây, các anh em trong đội cơ sở vật chất còn chưa quen việc, chưa biết làm nhưng đến nay anh em đã có thể hoàn thành hầu hết mọi việc nhờ thật học, nghe lời, làm theo. Vừa rồi anh em đội cơ sở vật chất đã làm tặng một trường mầm non ở Vinh chiếc tủ hấp cơm 10 tầng. Thay vì mua một cái tủ hơn 20 triệu mà chất liệu chưa chắc đã tốt, chúng ta đã tự làm được với chất liệu tốt gấp ba lần mà chi phí nguyên liệu chưa tới một nửa. Sắp tới, anh em cơ sở vật chất chúng ta sẽ làm tiếp một tủ hấp cơm tặng chùa Lộc Minh (Sóc Trăng) và hai tủ sấy tặng hai trường mầm non ở Gia Lai. Những sản phẩm này hoàn toàn là do anh em tự làm. Vì sao từ chỗ chưa biết gì, anh em giờ lại có năng lực tốt như vậy? Đó chính là ứng với lời cổ nhân đã dạy: *“Chỉ thành cảm thông”*. Một người học trò nói với tôi rằng: *“Việc này con không quyết định. Bao giờ Thầy bảo con làm thì con làm, con không dám tự ý nhận tiền mua vật liệu”*. Trong cuộc sống này, chúng ta chỉ cần đơn giản là vâng lời, thật làm, không tự làm theo ý riêng. Các vị Thầy không bao giờ dạy chúng ta làm điều sai trái; các Ngài chỉ dạy chúng ta làm những việc chân thật mang lại lợi ích cho cộng đồng và xã hội.

Lời nói của lão cư sĩ Lý Bình Nam làm cho chúng ta rất cảm khái. Ở trên Ngài đã nói: ***“Tôi rất muốn học làm người ngu nhưng học mãi vẫn không giống. Vì người ngu thì không có vọng tưởng, không có phân biệt và không có chấp trước, giống như ông thợ vá nồi”***. Người xưa kể câu chuyện về Thầy Hương Đăng mang nệm ra phơi sau khi mùa đông đi qua. Huynh trưởng bảo ông mang đèn sáp (nến) ra phơi. Ông thấy mọi người phơi đồ thì ông cũng mang đèn sáp ra phơi y theo lời dạy. Đến chiều ra thu lại thì chỉ còn tim đèn trong khi sáp đã chảy hết vì nắng nóng. Ông thật thà mang về trình: *“Huynh trưởng bảo đem phơi thì con đem phơi”*. Ông nghe lời tuyệt đối, không khởi tâm phân biệt. Còn chúng ta thì khác, chúng ta sẽ liền khởi lên bao nhiêu là phân biệt, suy tính.

Cho nên Hòa Thượng nói: ***“Thích Ca Mâu Ni Phật 49 năm thuyết pháp không phải nói cho người thượng căn thượng trí, cũng không phải nói cho người hạ căn hạ ngu, vì hai hạng người này không cần phí công phí sức như vậy”***. Ngài chỉ khai thị cho hạng người *“nửa trên không trên, nửa dưới không dưới”* như chúng ta. Chúng ta đã nghe Pháp cả ngàn bài giảng rồi, nhưng vẫn

chưa thấu triệt, chưa chân thật khai ngộ. Trong quá trình dài nghe pháp, chúng ta thấy lúc nào Hòa Thượng cũng nhắc đến Thầy của mình, dẫn lại lời Thầy nói, đó chính là mấu chốt để thành tựu. Hạng người không cần Thầy, không cần bạn thì liệu có thành công được không? Cũng có thể thành công, nhưng là thành tựu danh vọng lợi dưỡng, ảo danh ảo vọng ở thế gian, rồi cuối cùng cũng phải nếm trải hậu quả của những thứ đó.

Chúng ta hãy quán chiếu xem những việc hy sinh phụng hiến đã làm, tưởng chừng như vô công, nhưng xét lại đến lúc này, liệu chúng ta có bị thiệt thòi chăng? Hiển nhiên là không có thiệt thòi. Dầu cho chúng ta không giàu có về tiền bạc, nhưng có được sự hạnh phúc, an vui. Còn những người ở thế gian suốt ngày truy cầu danh vọng lợi dưỡng, chắc gì đã đạt được danh vọng lợi dưỡng đó; liệu có được hạnh phúc chân thật chăng? Người xưa đã nói: *“Trong mạng có thì nhất định có, trong mạng không thì chớ cưỡng cầu”*. Có những người không có phước báu, không có tâm hy sinh phụng hiến và cũng không có năng lực. Nhưng cũng có những người vốn từ chỗ không có năng lực, nhờ vào việc tâm lượng mở rộng, sẵn sàng hy sinh phụng hiến mà trở thành người có năng lực. Ngược lại, người không có tâm phụng hiến, một lòng tham cầu thì sẽ cảm thấy khó chịu khi nghe những lời chân thật từ gan ruột của tôi. Họ tưởng tôi đang mắng họ, nhưng thực ra không phải. Người đã bắt tài vô dụng mà còn lười biếng, chểnh mảng, nhếch nhác thì thử hỏi phước báu từ đâu mà có?

Tôi nhớ trong một lần đi giảng ở khu vực Tà In (Đức Trọng), có một ông cụ hỏi tôi: *“Thầy ơi, thầy chỉ cho con làm thế nào để tạo phước?”*. Tôi nói: *“Phước đầy đường sao ông không ra làm?”*. Ông tỏ vẻ ngạc nhiên. Tôi bảo: *“Tôi vào đây phải bỏ xe ngoài đường lội bộ vào. Đường thì toàn ổ voi, ổ trâu, ngay trước nhà ông là cái hố to như hố bom. Hai cha con rảnh rồi thì ra cuốc đất lấp lại, sửa đường cho bà con đi. Đó chẳng phải là phước sao? Phước đầy đường mà chẳng ai chịu làm”*. Nếu ông làm việc đó liên tục 1 năm, 3 năm, sau khi ông mất đi, người đi qua con đường đó sẽ nhớ đến ông và cảm khái.

Hiện nay, chúng ta có rất nhiều lò đậu, vườn rau và đang không ngừng tăng thêm. Vườn rau ở Sơn Tây vừa rồi trồng rau xà lách hoa hồng rất to, có cây lên tới 1,5kg. Tôi bảo mấy chú cắt mang về Văn phòng tặng cho các thầy cô. Đây không phải là khởi tâm phân biệt chấp trước mà là biết nghĩ đến các bậc trưởng

bối, những người đang ngày đêm khó nhọc. Các thầy cô không nói ra, nhưng mình phải tự biết bồn phận. Nếu chúng ta không khởi tâm lo cho cha mẹ, thầy cô, những người lớn tuổi thì ai sẽ lo cho họ?

Mọi người thấy tôi không phải đi xin ai, vận động ai, vậy mà mọi việc vẫn hanh thông, vẫn tốt. Có người thắc mắc với tôi rằng sao các thầy có rau và đậu để cho tặng mãi vậy? Vì do chính mình tự làm ra. Tôi có một học trò ở Đắc Lắc làm cà phê, nhờ trúng mùa được giá mà chú ấy lại quyên góp tiền để mua đậu tặng cho các nơi. Đây là minh chứng cho việc càng làm phước thì phước càng đến, giống như người xưa nói “*Phước chí tâm khai*”. Tôi thường khuyến khích mọi người cố gắng tu phước, tích đức mà không mong cầu sự hồi báo cho bản thân hay đời sống sung túc ngay lập tức. Nhưng phước đức đó sẽ lan tỏa.

Giống như câu chuyện Thầy Thái kể về chị gái của Thầy: Chị ở nhà nuôi con, tu phước, tiền lương của chồng thì chị gửi nhờ Thầy Thái in Kinh sách, bố thí. Dù bố thí tiền tài nhưng mọi sự trong gia đình chị đều hanh thông. Có lần chị đi siêu thị may mắn đã bốc thăm trúng được một chiếc ô tô. Trong khi người thế gian vất vả tích góp cả đời chưa chắc mua được ô tô, còn chị ngày ngày bố thí lại có ô tô để đi.

Hòa Thượng dạy: “***Đã tin thì phải thật làm***”. Tôi dùng hơn 20 năm tu học đã qua của bản thân để chứng minh điều đó. Có rất nhiều người muốn dèm pha, bôi mọc, soi xét tôi bằng Phật pháp, chuẩn mực Thánh Hiền. Nhưng nhờ đó mà tôi có cơ hội thúc liễm thân tâm.

Trong bài học Hòa Thượng nói: “***Ngôn ngữ Phật pháp chúng ta phải hiểu cho thấu. Nhưng muốn hiểu thấu thì không dễ vì Phật pháp là ý tại ngôn ngoại***”. Có những người đang hiểu nhầm rằng chúng ta đang ngày ngày làm việc hy sinh phụng hiến là cực khổ. Nhưng họ không biết rằng thực chất chúng ta đang tu bố thí (hạnh tu đầu tiên trong Lục Độ của Bồ Tát). Những việc mà tôi và mọi người đang làm mỗi ngày chính là đang hành pháp bố thí. Có những người từng bỏ cuộc vì không chịu đựng được vất vả và không nhận ra bản thân đang thực hành bố thí, trì giới, nhẫn nhục, tinh tấn, thiền định, trí tuệ. Trong ***Tứ Nhiếp Pháp***, để nhiếp phục chúng sanh, điều đầu tiên cần phải làm cũng là bố thí. Chúng ta làm ra những thứ chúng sanh cần để họ sanh tâm mến mộ, gần gũi, từ đó họ sẽ

học và làm theo điều thiện. Chúng ta muốn làm Bồ Tát thì nhất định cần thực hành sáu pháp Ba-la-mật.

Hòa Thượng nói: ***“Trên Kinh Đại Luận nhắc nhở chúng ta ‘Phật pháp vô nhân thuyết, tuy trí bất năng giải’. Phật pháp nếu không có người nói, thì dù là người trí tuệ cũng không thể lý giải được”***. Chúng ta may mắn được học tập với Hòa thượng Tịnh Không, Ngài là người giảng giải và thật làm. Ngài nói những gì mình đã làm và làm những gì mình đã nói. Hòa Thượng nói: ***“Người có thể giải thích cho chúng ta là người có tu, có hành, có thực chứng”***. “Thực chứng” không phải là cảnh giới xa vời, mà là chúng ta càng cho đi thì càng thấy vui, càng an lạc, chưa bao giờ thấy thiếu thốn. Điển hình như anh em cơ sở vật chất bây giờ dù làm việc vất vả nhưng rất vui vì ngày càng tiến bộ và giúp ích được nhiều người, mới đây nhất là việc tự làm được tủ cơm Khai Minh Đức. Chúng ta không cần có tài khoản ngân hàng với số dư lớn, chỉ cần cuộc sống không thiếu thốn là đủ.

Hòa Thượng nói: ***“Người có tu, có hành, có thực chứng họ thường nói những cảnh giới mà Phật Bồ Tát đã khế nhập”***. Tức là họ thấu hiểu được cảnh giới mà Phật Bồ Tát đã khế nhập và giảng giải lại cho chúng ta. Chúng ta nghe hiểu rồi thì phải thật làm. Phật dạy việc trước tiên là bố thí, bao gồm cả tiền tài, vật chất và nhất là bố thí đi sự tự tư tự lợi, lo nghĩ được mất, hơn thua.

Đất phước dành cho người có phước. Chúng ta có thể tự ban phước cho chính mình nếu thật làm. Bây giờ tôi đi đâu cũng có rau sạch để ăn bởi chúng ta đã có những vườn rau sạch ở khắp các tỉnh như Sóc Trăng, Tây Ninh, Nha Trang, Đà Nẵng, Huế, Hà Tĩnh, Bắc Giang, Đắk Lắk, Gia Lai, Hà Nội... Tôi ở Đà Lạt mà được ăn khoai, bắp cải, su hào tươi xanh từ Hà Nội gửi vào. Tôi dự báo năm nay bắp cải, su hào, súp lơ sẽ bội thu. Mọi người cũng biết, chúng ta nỗ lực canh tác các vườn rau ở khắp nơi đều để cho tặng mọi người. Bố thí chính là buông xả, nhờ buông xả mà tâm mình rộng rang. Nếu không làm thì suốt ngày chúng ta chỉ muốn làm Bồ Tát trên danh nghĩa, trong vọng tưởng. Những người nghe tôi, thật làm thì lâu dần họ cũng cảm nhận được niềm vui và ý nghĩa.

Khu vườn rau ở Hòa Phú (Đà Nẵng) giờ đây đã trở nên sạch đẹp, khang trang. Khu vườn 500m² trước đây chỉ trồng rau khoai, nay đã quy hoạch được 17 luống thẳng tắp trồng đủ các loại rau củ. Những ngày tới, mọi người xung quanh

sẽ được hưởng phước từ vườn rau này. Đây chính là chúng ta đang thực hành Bồ thí - pháp tu đầu tiên của Bồ Tát.

Hòa Thượng nói: ***“Khế nhập cảnh giới Phật Bồ Tát dù khó nhưng cần phải học. Nếu không học thì đời đời kiếp kiếp vẫn phải luân hồi”***. Chúng ta chưa vào cửa sanh tử nên chưa nhận thức được sự đáng sợ của điều này. Có người nói *“Chết đi hai mươi năm sau lại làm trang hảo hán”*. Nhưng không dễ vậy đâu! Nếu không làm đủ điều kiện cần và đủ thì chúng ta không dễ gì có lại thân người chứ đừng nói đến việc làm Bồ Tát.

Cho nên, trong bài học này, Hòa Thượng muốn chúng ta phải xem lại căn tánh của chính mình. Chúng ta không phải bậc thượng căn thượng trí *“một nghe ngàn ngộ”*, cũng không phải bậc hạ căn hạ trí biết nghe lời làm theo. Chúng ta cứ muốn thêm thất ý kiến của mình, làm như vậy là sai rồi. Người muốn thành tựu nhất định phải *“Y giáo phụng hành”* với người có tu, có hành, có thật chứng chứ không phải với người suốt ngày chỉ chạy theo danh vọng lợi dưỡng. Hòa Thượng không bao giờ nói người khác phải làm theo Ngài, nhưng nhìn lại cuộc đời suốt 70 năm giảng Kinh nói Pháp, 96 năm trụ thế của Ngài, chúng ta thấy rõ ràng Hòa thượng Tịnh Không là người có tu, có hành và có thật chứng. Vậy thì chúng ta hãy cứ nghe theo và làm theo lời Ngài./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.

Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!